

Yayın Tanıtım

Doç. Dr. Fatih Köksal: “Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları”, Akçağ Yay.
Ankara 2005, 493 s

Vedat Ali TOK*

Tarih boyunca makarr-ı ulemâ (ilmin merkezi, beşiği) sıfatı ile tanınmış Kayseri, bu sıfatına yakışan birçok âlim, yazar, şair yetiştirmiş ve nâmını dünyaya duyurmuştur. Mevlana'nın hocası Seyyid Burhaneddinler, Somuncu Babalar, Kadı Burhaneddinler ve daha niceleri bu topraklarda filizlenip neşv ü nüma bulmuşlardır.

Kayseri, günümüzde de adını çeşitli alanlarda duyurmaya devam etmektedir. Günümüzde birçok yazar, şair, ilim adamı yaptığı çalışmalarla dikkat çekmektedir.

M. Fatih Köksal, Klasik Türk Edebiyatı adına önemli araştırmaları bulunan Kayseri'nin yetiştirdiği ilim adamlarımızdan biridir. Kayserili Divan Şairleri, Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakîbü'l-eşraflar, Devhatü'n-nukabâ, Ravzatü'l-envâr, Hüsn ü Dil Mesnevisi, Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları, Sana Benzer Güzel Olmaz: Divan Şiirinde Nazire, Ahi Evran ve Ahilik isimli kitapları bulunuyor.

M. Fatih Köksal, Erciyes Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra aynı üniversitede yüksek lisansını, Hacettepe Üniversitesinde doktorasını tamamladı. Hâlen Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen-edebiyat Fakültesinde öğretim üyesi olan Köksal, aynı zamanda Ahi Evran, Ahilik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünü de yürütmektedir. Kırşehir'de her yıl Ahi Evran adına sempozyumların düzenlenmesinde büyük rol oynayan Köksal, 2008 yılındaki sempozyumu uluslararası boyuta taşımaktadır.

---

* Öğr. Vedatali.tok@gmail.com

TÜBAR-XXIV-/2008-Güz/Vedat Ali TOK

Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları, yazarın, Akçağ Yayınevinde 2005'te basılan 493 sayfalık bir eserdir. Yazar, kitabın önsözünde eseri niçin kaleme aldığına dair, kudemanın yolunu takip ederek, sebeb-i telifini açıklıyor. Buradan anlaşıldığına göre Köksal, çeşitli dergilerde yayımlanan yazılarını, sempozyumlarda sunduğu bildirilerini yani evrâk-ı perişanını bir kitapta toplamak istemiş ve bu kitap böylece doğmuş.

Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları'nda yer alan makalelerin birçoğu, ciddi yazılara kaynaklık etmiştir. Mezkûr kitabın daha ilk makalesi "*Klâsik Türk Edebiyatını İsimlendirme Meselesi*" (s. 11) başlığını taşıyor ki bugün bu mesele hâlen hallolmuş değildir. Fatih Köksal, bu makalede Klasik Edebiyatımıza şimdiye kadar, Divan Edebiyatı, Klasik Türk Edebiyatı, Yüksek Zümre Edebiyatı, Saray Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Ümmet Çağı Türk Edebiyatı, İslâmî Türk Edebiyatı, Osmanlı Edebiyatı, Enderun Edebiyatı gibi isimler verildiğini ancak bunların hiçbirinin bu edebiyata tek başlarına ad olabilecek şümulde bulunmadığını ifade ederken yazısının başlığından da anlaşılacağı üzere Klasik Türk Edebiyatı adını tercih ettiği anlaşılıyor.

Günümüzde edebî sanatların bazılarında tartışmalar yaşandığı bir vakıa. Bunlardan biri de tecâhül-i ârif ile istifham sanatları arasındaki kargaşa. İstifham sanatının olduğu her yerde aynı zamanda tecâhül-i ârif sanatı da var mıdır? Köksal, *Belâgat Kitaplarında İki Sanat: Tecâhül-i ârif ve İstifham*" (s. 195) başlıklı makalesinde bu hususa parmak basıyor. Şimdiye kadar yazılmış belâgat kitaplarından bazılarında bu iki sanata bakışları mukayese ediyor. Buna göre bırakın bu iki sanat arasındaki benzerlikleri/farklılıkları belâgat yazarları, aynı sanat hakkında bile çok farklı denebilecek görüşler ileri sürüyorlar. Edebî sanatlarla ilgili araştırma yapanların ve bu sahaya ilgi duyanların okuması gereken bir makale.

M. Fatih Köksal, *Seyyid Nesimî'nin Bilinmeyen Tuyuğları* (s. 263) başlığı ile yayınladığı yazısında da şahsî kitaplığında bulunan bir yazma eserde şimdiye kadar gün yüzüne çıkmamış, Nesimî'ye ait 33 tuyuğu yayınlıyor ki bu da önemli bir çalışmadır.

Kitapta eski Türk Edebiyatına ait kaynaklardan çıkarılan dil, âdet, gelenek, görenek ve diğer folklorik unsurların da ihmal edilmediğini görüyoruz. Belki de Köksal, farklı amaçlar için taradığı metinlerde gözüne çarpan küçük ayrıntıları da not ederek bugün onlardan büyük sonuçlar çıkarmıştır. Nitekim *Klâsik Türk Şiirinde Güneş Tutulması ve Bununla İlgili İnanış ve Âdetler* (353) ya da *Edebiyatımızda Kalıp Sözcükler ve Divan Şiirinden Dört Örnek* (371) gibi makaleleri bu tür okumaların neticesinden doğan yazıları olduğunu sanıyoruz. Yine bu guruba dâhil edebileceğimiz *Klâsik Şiirimizde Bilinmeyen Bir Deyim: El Oyunu*'nda (275) yazar, el oyunu deyiminin geçtiği çok sayıda beyiti ele alıyor ve bu beyit-

TÜBAR-XXIV-/2008-Güz/ “Klasik Türk Şiiri Araştırmaları”

lerden türlü anlamlar tespit ediyor; fakat günümüzde yazılan sözlüklerde bu deyim kısıtlı bir anlam yüklendiğini söylüyor. Yazı başlığı önemlidir. Biz makaleyi okuduktan sonra mezkûr başlık yerine *Unutulan Bir Deyim: El Oyunu* denmesinin daha kapsayıcı olacağı kanaatini taşıdık.

Bir Okçuluk Terimi: “Kurban” ve Divan Şiirinde Kullanımı Üzerine (s. 287) başlıklı yazısında Köksal, okçuluğa ait bugün unutilan çok sayıda terimden bahsediyor, beyitlerle örnekler veriyor; özellikle eski dilde ok konacak kap anlamına geldiğini söylediği kurban kelimesine dikkat çekiyor, bunun birçok araştırmacı tarafından Arapça kurbân kelimesi zannedildiğini dolayısıyla dil incelemelerinde ve tahlillerde yanlışlık yapıldığını söylüyor.

M. Fatih Köksal’ın doktora tezi “Edirneli Nazmî (ve) Mecma’u’-ne zâ’ir”dir. Bu esere çalışırken Edirneli Nazmî’ye ait eski edebiyatımızda pek de rastlanmayan orijinal özellikleri de tespit etmişe benzer. *Orijinal Bir Şair: Edirneli Nazmî ve Divân’ına Yeni Bakışlar* (319) başlıklı makalesinde Edirneli Nazmî’nin klasik şairlerden ayrılan pek çok özelliğinin bulunduğunu söylüyor. Divan tertibinin klasik divanlardan farklı oluşu, bilinmeyen ve kullanılmayan aruz kalıplarının Edirneli Nazmî tarafından kullanılması, şairi özgün kılan özellikleri cümlesinden sayılıyor. Fakat Edirneli Nazmî’nin bu özelliklerinin kendiyile kaldığı sonucuna varan Köksal netice olarak şair için “İlk’lerinin çoğu aynı zamanda “tek” olarak kalmış, yani bir takipçisi bulunmamıştır” (333) tespitinde bulunuyor.

Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları’nda bulunan diğer makale başlıklarından bazılarını da isim olarak zikrederim:

Edirneli Nazmî’ye Ait Olması Kuvvetle Muhtemel Bir Eser: *Tevârîh-i Antâkiye*” (s. 387), *Türkçe Şuarâ Tezkireleri Üzerine Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası* (s. 243), *Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri’ne Ekler* (s. 339), *Eski Şiirimizin Nâdîde Güzelleri* (s. 311), *Bir Kaside İki Şair: Nef’î-Cevrî*” (s. 69), *Tahkiyeli Bir Eser Olarak Taşlıcalı Yahyâ’nın Şâh u Gedâ Mesnevisi* (s. 29), *Âhî’nin Husrev ü Şîrîn Mesnevisi* (s. 95), *Sinan Paşa’nın Nesri ve Nesir Üslûbu* (s. 81), *Türünün Farklı Bir Örneği: Kastamonulu Abdülhad Nûrî’nin Farsça Sâkî-nâme’si* (s. 165), *Türk Edebiyatında Nizâmî’nin Takipçileri ve Hamse’sine Nazire Yazanlar (çeviri)* (s. 211), *Edirneli Nazmî’nin Yayınlanmamış Türkî-i Basît Şiirleri* (s. 453), *Elvan Çelebi’nin Şiirleri ve Şairliği* (s. 473).

Netice olarak M. Fatih Köksal ve *Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları* için şunu söylemek gerekiyor; klasik edebiyatımız, şiirimiz, çeşitli sebeplerden dolayı günümüz okuruna hitap etmiyor. Öte yandan onda büyük bir hazinenin de gizli olduğunu biliyoruz. Bu ata kültür ve edebiyatını tanımak ve tanıtmak için zamanın imkânları okur/okumaz profili iyi tanınmalı ve yazılacak/çizilecek eserlerde kullanılan dilden tutun da şekil,

TÜBAR-XXIV-/2008-Güz/Vedat Ali TOK

biçim, çizim... Hangi teknik varsa bunların yazarlarca iyi bir şekilde kullanımı yazarı, saha emsallerinden üstün kılacağı gibi en önemlisi de okuyucunun yazılanlardan büyük kazancı olabilecektir. Bu bakımdan M. Fatih Köksal'ın kıymetli araştırmaları ve yeni eserleri bu sâhaya hizmet bakımından takdirle karşılanmalıdır.

Sözümüzü bitirmeden hem yazar, hem de genel olarak kitap yayını üzerine bir acı tabloya da parmak basalım. M. Fatih Köksal'ın binbir emekle hazırladığı ve bir tezkire mahiyetinde bulunan *Kayserili Divan Şairleri* isimli kitabı Kayseri'de basıldığı ve gerekli tanıtımı da yapılamadığı için bugün hak ettiği bir noktada değildir. Hâlbuki kitap gerçek bir değer ifade ediyorsa, basıldığı yer bu kadar önemli taşınmalı mı? Ya da her zaman, yazar, kitabının basımı için kendi mi müracaat etmeli? Hâsılı bu muhtevada bir kitabın (yeniden) basımı için, gerçekten ilme hizmet ettiğini iddia eden yayınevlerinin harekete geçmesi gerektiğini düşünüyorum.